

Zeldzame beeldjes in beerput Deventer

Oude beerputten leveren vaak verrassende informatie. Dat werd nog weer eens duidelijk tijdens het archeologisch onderzoek dat de afgelopen periode plaatsvond in het hartje van Deventer op de plek waar het nieuwe gemeentehuis gebouwd wordt. Het hele terrein aan het Grote Kerkhof werd tussen 2013 en begin 2015 archeologisch onderzocht. Op deze historische grond in het hartje van de stad bevonden zich ooit de woningen van welgestelde burgers. Er zijn nog tekeningen bekend uit het begin van de 17^e eeuw waarop de toenmalige bebouwing te zien is. En ook de kadastrale minuten uit de 19^e eeuw zijn nog aanwezig waardoor de verschillende perceelgrenzen nog redelijk konden worden vastgesteld. De laatste van de oude huizen zijn in de jaren vijftig gesloopt om plaats te maken voor de schouwburg. Dit gebouw is in 2013 op zijn beurt gesloopt om plaats te maken voor het nieuwe stadhuis. Tijdens het onderzoek dat werd uitgevoerd door de Deventer stadsarcheoloog Emile Mittendorff trof men op het erf van een van de grotere huizen een enorme beerput aan. En

daarin bleken zich een aantal wel heel opvallende zaken te bevinden. Naast het gebruikelijke huis-, tuin- en keukenafval bevatte deze put namelijk een grote hoeveelheid 16^e- en 17^e-eeuws Aziatisch porselein. Chinese kopjes en schotels, Japanse schalen, theepotten, zelfs een vrijwel compleet servies. Alle objecten waren vermoedelijk al kapot voordat ze in deze put terecht kwamen, denkt Emile Mittendorff. 'Dat wijst erop dat er ergens aan het begin van de 18^e eeuw een huiselijke ramp is gebeurd. Wellicht een kast vol kostbaar porselein die is omgevallen. En de brokstukken zijn daarna opgeveegd en weggegooid.' Tussen alle gebroken kopjes en schoteltjes zaten ook nog twee wel heel bijzondere beeldjes. Twee afbeeldingen van zogeheten Lohans. Mittendorff: 'Lohans dat waren de volgelingen van Boeddha die, in tegenstelling tot andere Boeddhistische heiligen niet naar het nirwana streefden maar op aarde bleven'. Uit de literatuur weten we dat er 18 verschillende Lohans waren. Twee daarvan doken dus nu in deze beerput in Deventer op. Dergelijke beeldjes zijn volgens Emile Mittendorff zeer zeldzaam, zo zeldzaam dat er nu wereldwijd nog maar

enkele tientallen exemplaren van bekend zijn. 'Van een van de twee beeldjes, de zogeheten lachende Lohan, is een vergelijkbaar exemplaar bekend. Die bevindt zich al sinds de 18^e eeuw in de verzameling van Koningin Elizabeth. Dergelijke beeldjes moeten dus ook in de 17^e eeuw, toen deze twee exemplaren in de beerput terecht kwamen, al zeldzaam zijn geweest. Zo zeldzaam dat ze alleen door rijke verzamelaars konden worden aangeschaft.' De bewoner van het huis waar deze beerput bij hoorde moet dus een welgestelde burger zijn geweest, iemand met een belangstelling voor Aziatisch porselein bovendien. Al gauw bleek dat er maar één persoon aan deze omschrijving voldeed. En dat was de Deventer stadsbestuurder Gisbert Cupers (1644-1716). Van deze universele geleerde was bekend dat hij een beroemde verzameling antiques en exotische objecten bezat. Zijn verzameling is namelijk na zijn dood geveild en van die veiling is een inventarislijst bewaard gebleven. Op die lijst ontbrak echter Aziatisch porselein. Dat hij daar toch zeer in geïnteresseerd was blijkt uit zijn correspondentie over dit onderwerp met Nicolaas Witse, de toenmalige burgemeester van Amsterdam en bewindvoerder van de VOC. Deze twee heren correspondeerden regelmatig over Aziatisch porselein en over nieuwe zaken die door de VOC op dat moment werden aangevoerd. Dat weten we omdat hun correspondentie ook bewaard is gebleven. 'Alles wijst er dus op dat de inhoud van de beerput toebehoort heeft aan Gisbert Cupers. Of het porselein al voor zijn dood is gesneuveld en in de put geworpen of vlak daarna dat valt echter niet meer uit te maken', aldus Emile Mittendorff. 'Wat wel vaststaat, is dat de beerput al enkele jaren na de dood van Cupers in 1716 buiten gebruik is geraakt.' De twee Lohan beeldjes zijn intussen gerestaureerd. (Joost Vermeulen) ◀

◀ Een selectie van de porseleinen objecten uit de beerput. (FOTO: ARCHEOLOGIE DEVENTER)

◀ De twee Lohanbeeldjes uit de beerput. (3DSCAN: PANOPTES HERITAGE AMSTERDAM / FOTO'S ARCHEOLOGIE DEVENTER)

Gent kleurt Oranje

▲ STAM: Veldkantine van de Prins van Oranje. Ze werd door de prins meegenomen tijdens zijn militaire campagnes, zoals de slag bij Waterloo. Koninklijke Verzamelingen, Den Haag.

▲ STAM: Stafkaarten van Napoleon, buitgemaakt na de slag bij Waterloo. Koninklijke Verzamelingen, Den Haag. (FOTO'S: CORAL PRESS)

In 2015 was het tweehonderd jaar geleden dat het Weens Congres naast dansen onder meer de oprichting mogelijk maakte van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden met de Oranjes als vorstenhuis. Gedurende 15 jaar was ook Gent een stad in die nieuwe jonge staat. Onder Koning Willem I werd in 1817 de Gentse Universiteit opgericht. Het kanaal Gent-Terneuzen werd gegraven en er kwam een nieuwe haven. Handel en nijverheid kregen nieuwe impulsen. Om dit alles te herdenken bedacht Gent voor 2015-2016 allerlei activiteiten onder de noemer 'Gent Kleurt Oranje'. Met muziek, theater en tentoonstellingen is dit thema ingevuld. Wat betreft de tentoonstellingen zijn er in Gent nog tot in maart 2016 pareltjes te zien die zeker een bezoek waard zijn, al was het maar vanwege de talrijke interessante sporen die daar te zien zijn uit de begintijd van het Koninkrijk en latere jaren waarin de daarin verenigde landen zich als onafhankelijke staten verder ontwikkelden. Een speciale oranje stadswandeling (Willemwandelplan) voert bovendien langs de historische plekken die in de straten van de stad aan de eerste koning, Willem I, herinneren. ▶▶